

SISTEM EJAAN DALAM BUKU KATAN KAMUS MELAYU

Oleh

TUAN ZAIFATUL AKMAL BINTI TUAN BESAR

**Tesis ini dikemukakan kepada Sekolah Pengajian Siswazah, Universiti Putra
Malaysia, sebagai memenuhi keperluan untuk Ijazah Master Sastera**

Julai 2004

Renunganku:

Ada waktunya perjuangan adalah
Sesuatu yang amat diperlukan dalam kehidupan
Sekiranya Dia membiarkan hambaNya
melalui kehidupan tanpa halangan
Maka hidup ini akan **CACAT!**

Tiada sesiapaupun yang akan menjadi cukup tabah dan kuat,
Meskipun hanya untuk tersenyum...

Aku mohon dariMu kekuatan
Kau berikan aku kesusahan
Untukku menjadi menjadi tabah

Aku mohon dariMu kebijaksanaan
Kau berikan aku masalah
Untukku selesaikan

Aku mohon dariMu kebahagiaan
Kau berikan aku akal
Untukku bekerja

Aku mohon dariMu keberanian
Kau berikan aku bahaya
Untukku hadapi

Aku mohon dariMu kasih dan sayang
Kau berikan aku insan-insan yang kesusahan
Untukku bantu

Aku mohon dariMu harapan
Dan Kau berikan aku peluang...

Aku tidak mendapat apa yang kuhajati
Tapi aku peroleh
Apa yang aku perlukan

Terima kasih Tuhanku,
Pencipta segalanya...

Abstrak tesis yang dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia
sebagai memenuhi keperluan untuk ijazah Master Sastera

SISTEM EJAAN DALAM BUKU KATAN KAMUS MELAYU

Oleh

TUAN ZAIFATUL AKMAL BINTI TUAN BESAR

Julai 2004

Pengerusi : Mohd. Hussein Baharuddin, PhD

Fakulti : Bahasa Moden dan Komunikasi

Kajian ini dijalankan dengan tujuan untuk memperolehi maklumat tentang sistem ejaan dalam Buku Katan Kamus Melayu. Bahan kajian ialah Buku Katan Kamus Melayu yang ditulis oleh Major Datuk Haji Mohd Said Haji Sulaiman dan diterbitkan pada tahun 1936.

Buku-buku lain yang berkaitan dengan bahan kajian ialah Pedoman Ejaan Jawi Yang Disempurnakan yang diterbitkan oleh Dewan Bahasa dan Pustaka pada tahun 1986 (edisi kedua, 1987, edisi ketiga 1993) dan Pedoman Bagi Hejaan tulisan Major Datuk Haji Mohd Said Sulaiman dan diterbitkan oleh P.Bm.P.B Diraja Johor pada tahun 1936.

Dapatan telah menunjukkan bahawa terdapat perbezaan yang amat ketara antara ke dua-dua sistem ejaan Jawi yang telah dikaji, iaitu sistem ejaan Jawi yang terdapat dalam Buku Katan Kamus Melayu tulisan Major Datuk Haji Mohd Said Haji Sulaiman dan sistem

ejaan Jawi dalam Pedoman Ejaan Jawi Yang Disempurnakan. Dapatan kajian juga menunjukkan Major Datuk Haji Mohd Said Haji Sulaiman menggunakan sistem ejaan Jawi lama yang dipengaruhi oleh sistem ejaan Arab. Sistem ini banyak mengelirukan pengguna.

Antara cadangan yang dikemukakan ialah para pelajar perlu didedahkan dengan sistem ejaan Jawi baru seperti yang terdapat dalam Pedoman Ejaan Jawi Yang Disempurnakan. Sistem ejaan Jawi ini juga perlu dikembangkan penggunaannya terutamanya oleh tenaga-tenaga pengajar di sekolah-sekolah rendah dan menengah, seterusnya di peringkat pengajian tinggi. Pengguna-pengguna tulisan Jawi juga perlu digalakkan agar menggunakan sistem ejaan Jawi yang baru (Pedoman Ejaan Jawi Yang Disempurnakan) dalam penulisan-penulisan mereka.

Abstract of thesis presented to the Senate of Universiti Putra Malaysia in fulfilment of the requirement for the degree of Master of Arts

THE SPELLING SYSTEM IN THE BUKU KATAN KAMUS MELAYU

by

TUAN ZAIFATUL AKMAL BINTI TUAN BESAR

July 2004

Chairman : Mohd. Hussein Baharuddin, PhD

Faculty : Modern Languages and Communication

This research is done to obtain information on the spelling system in the 'Buku Katan Kamus Melayu'. Research instrument is 'Buku Katan Kamus Melayu' written by Major Datuk Haji Mohd Said Haji Sulaiman, published in 1936.

Other books related to the instrument are 'Pedoman Ejaan Jawi Yang Disempurnakan' published by Dewan Bahasa dan Pustaka in 1986 (2nd Edition : 1993 – 3rd Edition) and 'Pedoman bagi Hejaan' written by Major Datuk Haji Mohd Said Haji Sulaiman, published by P.Bm.P.B. Diraja Johor in 1936.

Findings have shown that there is a big difference in these both Jawi spelling being studied that is Jawi spelling system found in 'Buku Katan Kamus Melayu' by Major Datuk Haji Mohd Said Haji Sulaiman and the spelling system in 'Pedoman Ejaan Jawi Yang Disempurnakan.' The findings also show that Major Datuk Haji Mohd Said Haji

Sulaiman has used an old spelling system which is influenced by the Arabic spelling system and this system causing confusion in the consumers.

The suggestions brought forward include the exposure of the new spelling system as contained in ‘Pedoman Ejaan Jawi Yang Disempurnakan’ to students. The usage of spelling system of Jawi spelling system also need to be expanded especially by teachers in primary and secondary schools and followed by in educators higher level institutions. Jawi writing users should also be encouraged to used the new Jawi spelling system (Pedoman Ejaan Jawi Yang Disempurnakan) in their writing.

PENGHARGAAN

Bersyukur saya ke hadrat Ilahi dengan limpah kurnia-Nya telah memberi kekuatan kepada saya untuk menyempurnakan tesis yang bertajuk Sistem Ejaan dalam Buku Katan Kamus Melayu walaupun beberapa kesusahan dan rintangan terpaksa dihadapi.

Pada kesempatan ini, saya ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada semua pihak yang telah membantu saya menyiapkan tesis ini, terutamanya kepada Dr. Haji Mohd. Hussein Hj. Baharuddin selaku pengerusi jawatankuasa penyeliaan, Tuan Haji Arbak Othman dan Tuan Haji Abd Rahim Marasidi yang sama-sama memberikan tunjuk ajar, membaca, menyemak dan memberikan nasihat serta motivasi untuk meningkatkan mutu tesis ini.

Setinggi-tinggi penghargaan juga ditujukan kepada pihak Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi, khususnya Dekan, Profesor Dr. Shaikh Mohd Nor Alam dan Profesor Dr. Amat Johari Moain yang sentiasa memberi kerjasama sepanjang pengkaji berada di Universiti Putra Malaysia. Terima kasih ditujukan kepada Tuan Haji Dr. Haji Mohd Hussien Hj Baharuddin, selaku pensyarah BBM 3402 Sistem Tulisan Jawi yang telah banyak memberi keizinan untuk saya menggunakan bahan-bahan, dan nota-nota beliau.

Jutaan terima kasih yang tidak terhingga buat suami tercinta dan tiga orang cahaya mata yang cukup banyak bersabar dan berkorban serta sentiasa memberi apa jua bentuk sokongan dalam usaha saya menyiapkan tesis ini. Tanpa mereka, penulisan ini sukar

mencapai tahap yang dikehendaki. Akhir sekali, terima kasih buat semua yang terlibat secara langsung dan tidak secara langsung. Baktimu dikenang selamanya. Hanya Allah sahajalah yang dapat memberi ganjaran dan balasan yang setimpal dengannya.

Sekian terima kasih.

Saya mengesahkan bahawa Jawatankuasa Pemeriksa bagi Tuan Zaifatul Akmal binti Tuan Besar telah mengadakan pemeriksaan akhir pada 12 hb Julai 2002 untuk menilai tesis Master Sastera beliau yang bertajuk Sistem Ejaan dalam Buku Katan Kamus Melayu mengikut Akta Universiti Pertanian Malaysia (Ijazah Lanjutan) 1980 dan Peraturan-peraturan Universiti Pertanian Malaysia (Ijazah Lanjutan) 1981. Jawatankuasa memperakukan bahawa calon ini layak dianugerahkan ijazah tersebut. Anggota Jawatankuasa Pemeriksa adalah seperti berikut:

Ahmad Mahmood bin Musanif, PhD

Profesor Madya
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi,
Universiti Putra Malaysia
(Pengerusi)

Mohd Hussein b. Baharuddin, PhD

Pensyarah
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi,
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

Arbak b. Othman,

Pensyarah
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi,
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

Abd Rahim Marasidi PhD

Pensyarah
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

MAD NASIR SHAMSUDIN, PhD

Profesor / Timbalan Dekan
Sekolah Pengajian Siswazah
Universiti Putra Malaysia

Tarikh :

Tesis ini telah dikemukakan kepada Senat Universiti Putra Malaysia dan telah diterima sebagai memenuhi keperluan ijazah Master Sastera. Anggota Jawatankuasa adalah seperti berikut:

Mohd Hussein b. Baharuddin, PhD

Pensyarah
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Pengerusi)

Arbak b. Othman

Pensyarah
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

Abd Rahim Marasidi PhD

Pensyarah
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi
Universiti Putra Malaysia
(Ahli)

AINI IDERIS, PhD

Profesor / Dekan
Sekolah Pengajian Siswazah
Universiti Putra Malaysia

Tarikh :

PERAKUAN

Saya akui tesis ini adalah hasil kerja saya yang asli melainkan petikan dan sedutan yang telah diberi penghargaan di dalam tesis. Saya juga mengaku bahawa tesis ini tidak dimajukan untuk ijazah-ijazah lain di Universiti Putra Malaysia.

TUAN ZAIFATUL AKMAL TUAN BESAR

Tarikh: Januari 2005

KANDUNGAN

	Halaman
ABSTRAK	4
PENGHARGAAN	8
PENGESAHAN	10
PERAKUAN	11
SENARAI SINGKATAN	16
BAB	
I PENDAHULUAN	17
Pengenalan	17
Istilah Jawi	18
Sejarah awal tulisan Jawi	22
Inskripsi terawal dalam skrip Arab dan Jawi di Kepulauan Melayu	24
Perkembangan sistem ejaan Jawi di Tanah Melayu	37
Tulisan dan abjad Jawi	42
Penyataan masalah	44
Langkah-langkah mengatasi masalah	50
Kepentingan kajian	51
Objektif kajian	53
Batasan kajian	53
Definisi operasional	54
Sistem ejaan	54
Kamus Melayu	55
Buku Katan Kamus Melayu	56
II SOROTAN LITERATUR	57
Kajian yang berkaitan	57
Pedoman Sistem Ejaan Jawi Yang Disempurnakan	60
Pakatan Bahasa Melayu Persuratan Buku Diraja Johor	63
Pedoman Bagi Hejaan P.Bm.P.B. Diraja (Ejaan Perkataan)	66
Latar Belakang penulis BKKM	77
Pendidikan	78
Jawatan	78
Hasil karya MDMSS	80
Perkamusan Melayu	81
Buku Katan Kamus Melayu	85

III	METODOLOGI KAJIAN	89
	Pengenalan	89
	Reka bentuk kajian	90
	Tatacara kajian	91
	Aspek kajian	92
	Penganalisan data	92
IV	SISTEM EJAAN	93
	Pendahuluan	93
	Pengejaan kata serapan bahasa Arab	94
	Pengejaan kata serapan bahasa Inggeris	100
	Perlambangan vocal	104
	Vokal [a]	104
	Vokal [i]	106
	Vokal [e] taling	109
	Vokal [e] pepet	110
	Vokal [o]	112
	Vokal [u]	115
	Perlambangan konsonan	118
	Homograf	121
	Perlambangan diftong	125
	Diftong [ai]	125
	Diftong [au]	127
	Diftong [oi]	128
	Pengejaan kata dasar ekasuku	129
	Pengejaan kata dasar dua suku kata	132
	Penulisan kata ulang	154
V	RUMUSAN DAN CADANGAN	158
	Rumusan	158
	Cadangan	162
	BIBLIOGRAFI	164
	BIODATA PENULIS	173